

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

Kulttuurihyvinvointipooli pohjaa lausuntonsa Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestön KULTA ry:n lausuntoon.

Henkinen kriisinkestävyys, 50. Kulttuuripalvelujen ylläpitäminen ja kulttuuriomaisuuden suojeleminen, sivu 139.

Kulttuuri- ja taideala omalta osaltaan vastaa kokonaisturvallisuuden toimintamallissa niin kulttuurialan huoltovarmuudesta kuin kansalaisten henkisestä huoltovarmuudesta ja henkisestä kriisinsietokyvystä. Lisäksi kirjastoilla on erityinen tehtävä tiedon huoltovarmuuden osalta sekä lainaustoimintansa että digitaalisten palveluiden saavutettavuuden osalta. Kirjastojen lisäksi monet muutkin kulttuuritilat toimivat kansalaisyhteiskunnan kohtaamispaikkoina. Kulttuurialan järjestöt ja toimijat yhteistyössä sote-järjestöjen kanssa tarjoavat matalan kynnyksen toimintaa, joka edistää ihmisten yhteen tuleamista ja erilaisten ihmisten kanssakäymistä.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa kulttuuripalvelut käsitellään yhtenäisesti henkisen kriisinkestävyyden luvussa, mikä onkin sille luonteva paikka, sillä kokonaisturvallisuuden timantissa henkinen kriisinkestävyys on määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle. Tämä on yhteiskunnallinen tehtävä, jonka kulttuuri- ja taideala tunnistaa omakseen.

Pidämme hyvänä, että Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa tunnistetaan kulttuuri- ja kirjastopalvelujen ja kulttuuriperinnön suojeleminen rooliksi henkisen kriisinkestävyyden lisäksi myös taata tiedollisten oikeuksien toteutumisen sekä osallisuus yhteiskuntaan. Ihmisoikeuksien perustassa on oikeus osallistua oman maan kulttuurielämään. Se on myös koko yhteiskunnan etu, sillä yhteiset osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta, sisäistä turvallisuutta ja siten maanpuolustustahtoa.

Kuten Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa oikein todetaan, kulttuuriperinnöllä ja kansalliseen kulttuuriomaisuuteen luettavilla kohteilla on niin ikään merkitys yhteenkuuluvuuden tunteelle. Kiitämme myös sitä, että strategiassa on erikseen mainittu kulttuuriperinnön ja kansalliseen kulttuuriomaisuuteen luettavien kohteiden merkitys identiteetille ja itsetunnolle. Niitä tarvitaan, jotta olemme resiliентtejä tilanteessa kuin tilanteessa. Lisäksi tutkitusti tiedämme, että taide-elämykset ja kulttuuritoiminta tuovat yhteen eri-ikäisiä ja -taustaisia ihmisiä sekä tukevat kulttuurien ja sukupolvien välistä ymmärrystä, erilaisuuden arvostusta ja empatiaa sekä kannustavat ihmisiä aktiiviseen kansalaistoimintaan.

Muistiorganisaatiot ylläpitävät kansakunnan muistia, jota on vaikea kerran kadottuaan palauttaa. Kulttuuri- ja taidekentän roolia henkisessä kriisinkestävyydessä koettelevat kulttuuri- ja taidealaan kohdistuvat leikkaukset. Ne ovat iskemässä muistiorganisaatioidemme ja kansallisen kulttuuriomaisuuden lisäksi myös kaikkeen taiteen tekemiseen, vaikka turvallisuusstrategiassa todetaan, että "Kulttuuritoiminta parantaa hyvinvointia sekä tarjoaa mahdollisuuden kokemusten jakamiseen ja vaikeaksi koettujen asioiden ja tunteiden käsittelemiseen. Taiteellisen ja luovan työn ja toiminnan turvaaminen kriisitilanteissa on tärkeää, jotta voidaan mahdollistaa kulttuuripalvelut koko maassa." Tämä työ ei synny ilman riittäviä resursseja ja tekijöiden todellista arvostusta. Kulttuurihyvinvointipooli painottaakin kulttuurin ja taiteen tekijöiden hyvinvoinnista huolehtimista siten, että kulttuuri- ja taidealalle turvataan riittävät ja tässä suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaiset toimintaedellytykset sekä yhteiskunnallinen arvostus.

Nyt esillä olevien leikkausten mittakaava tulee tarkoittamaan sitä, etteivät kulttuuripalvelut enää jatkossa kata koko maata, vaan useat kulttuurimuodot tulevat katoamaan useilta alueilta. Kulttuurielämän vaikeneminen tulee kiihdyttämään samaisten alueiden tyhjenemistä, joka niin ikään on turvallisuusuhka. Tähän yhdistettynä järjestöjen leikkaukset tulevat rapauttamaan kansalaisyhteiskuntamme perustaa.

Turvallisuusstrategiaan on kirjoitettu, että "varautuminen kulttuuripalveluiden ylläpitämiseen ja kulttuuriomaisuuden suojeluun toteutetaan huolehtimalla kulttuuri- ja kirjastopalveluiden kattavasta saatavuudesta koko maassa sekä aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristöjen suunnitelmallisesta ja pitkäjänteisestä suojelusta." Tämä on ristiriidassa kulttuuriin kohdistuvien leikkausten kanssa, sekä erityisesti pienissä, maaseutumaisissa kunnissa vallitsevan resurssipulan kanssa. Maaseutumaiset kunnat myös käyttävät keskimäärin vähiten rahaa kulttuuripalveluihin per asukas.

Haluamme nostaa esiin myös vapaan sivistystyön toimijoiden merkityksen kulttuuripalveluiden ylläpitäjinä: Vapaan sivistystyön toimijat ovat merkittävä ja monipuolinen kulttuuritoiminnan järjestäjä ja resurssi kunnissa. Ne tukevat ja täydentävät kunnan muuta kulttuuritoimintaa, joissakin tapauksissa ne ovat kirjaston ohella lähes ainoa kulttuuritoiminnan järjestäjä kunnassa. Vapaa sivistystyö edistää kulttuuripalvelujen saavutettavuutta, elinikäistä oppimista, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa todetaan, että "erityistä huomiota kiinnitetään heikommassa asemassa olevien väestöryhmien tavoittamiseen, kulttuuristen ryhmien vuorovaikutuksen ja kohtaamisten edistämiseen". Kansalliset kulttuurileikkaukset yhdistettynä kulttuurialan ALV-korotuksiin tulevat vähentämään pienituloisten mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja pakottavat kulttuuritoimijat keskittymään kaupallisesti toimivimpiin kohderyhmiin. Se tarkoittaa vähemmän maksuttomia mahdollisuuksia lapsille, köyhille, sairaille, vanhoille ja vammaisille.

Myös kansalaisjärjestöjen avustusten leikkaaminen heikentää tavoitetta, sillä kohtaamisia ovat edistäneet kulttuurialan toimijoiden lisäksi myös nuorisojärjestöjen ja sote-järjestöjen laaja ja saavutettava kulttuuritoiminta. Näiden kohtaamisten vähentäminen lisää väestön eriarvoisuutta, vähentää erilaisten ihmisten vuoropuhelua ja sitä kautta luo uhkaa sisäiselle turvallisuudelle.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

-

Rosenlöf Anna-Mari
Kulttuurihyvinvointipooli - Kulttuurihyvinvointipoolin ohjausryhmä